

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Halab – historie a současný význam severosyrské
metropole**

**Podtitul: Halab v době francouzského mandátu a vliv tohoto
období na současnost**

Kateřina Žižková

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Halab – historie a současný význam severosyrské
metropole**

**Podtitul: Halab v době francouzského mandátu a jeho vliv na
současnost**

Kateřina Žižková

Vedoucí práce:

Mgr. Ivan Ramadan, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2020

.....

Mé poděkování patří Mgr. Ivanu Ramadanovi, Ph.D. za odborné vedení,
trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Obsah

Úvod.....	7
Vznik mandátu.....	9
Administrativní systém a změny v severní Sýrii v době francouzského mandátu.	12
Armáda a pomocné jednotky.....	12
Administrativní rozdělení.....	13
Stát Halab.....	13
Dajr az-Zawr.....	14
Al-Džazíra.....	15
Alexandrettský sandžak.....	16
Sèvreská a Ankarská smlouva.....	17
Sandžak v době francouzského mandátu.....	18
Odtržení Alexandrettského sandžaku.....	19
Hospodářství Sýrie v období francouzského mandátu.....	20
Povstání proti Francii.....	23
Národní blok.....	24
Převzetí moci Národním blokem.....	25
Abd ar-Rahman al-Kajjálí.....	26
Hananuova vzpoura.....	26
Ibrahim Hananu.....	27
Průběh vzpoury.....	28
Závěr vzpoury.....	28
Důsledky a úspěchy vzpoury.....	29
Republika 1936.....	31
Francouzsko-syrská smlouva.....	31

Imigrace v době mandátu.....	33
Halab během druhé světové války.....	36
„Nezávislost“ a opětovné obsazení francouzskými vojsky.....	37
Konec druhé světové války a cesta k nezávislosti Sýrie.....	39
Současný význam Halabu a vnímání období francouzského mandátu současnou generací jeho obyvatel.	41
Závěr.	46
Seznam respondentů.	48
Seznam použitých zkratk.	49
Zdroje.	50
Resumé.....	55

Úvod.

Vzájemné vztahy Francie a Sýrie byly tradičně poměrně úzké. Jejich kulturní a historické spojení bylo zformováno po konci první světové války, když Francie převzala mandát Společnosti národů nad Sýrií a Libanonem. Mezi lety 1920 a 1946 měla Francie kontrolu nad ekonomickými a vzdělávacími institucemi, čímž ovlivňovala dění v zemi a život většiny Syřanů.

Tématem mé bakalářské práce je Halab – historie a současný význam severosyrské metropole, přičemž se práce specializuje především na období francouzský mandátu v Sýrii, konkrétně právě v oblasti města Halab.

Cílem práce je zmapování složité sociální, ekonomické a politické situace v Halabu v době francouzského mandátu, zaměřuji se především na administrativní a politické změny v této lokalitě a syrský odpor proti francouzské vojenské a administrativní přítomnosti. Důvodem výběru tématu je fakt, že v českém prostředí existuje pouze málo publikací věnujících se francouzskému mandátu v Sýrii, či konkrétně v Halabu, spíše se vyskytují jako kapitoly v některé obsáhlejší publikaci, zabývající se dějinami Sýrie. Jedna z nejvýznamnějších publikací od arabského autora F. Khouryho se tématem zabývá spíše z perspektivy Arabů. Já se snažím poskytnout i francouzský pohled na toto období, který je často neobjektivní, jelikož se Francie musela zodpovídat Společnosti národů a ne vždy uváděla o svém počínání v Sýrii pravdivé informace.

Použitou metodou zpracování tohoto tématu je obsahová analýza dostupných monografií, odborných článků a internetových článků týkajících se tématu. Doplněním práce jsou pak informace od respondentů, jejichž postoje v rozhovorech přinášejí odpověď na otázku, zda francouzský mandát, případně jakým způsobem, ovlivnil dnešní mladou generaci ve věku 19–30 let.

Výběr odpovídajících zdrojů bylo poměrně složitý, francouzské zdroje často uvádějí zkreslené údaje. Ve statistikách se také velmi liší turecké, francouzské a arabské zdroje. Čísla se mnohdy liší i o několiknásobky. Pro

zpracování práce tedy využívám zejména zdroje arabské, psané v angličtině i arabštině, pro doplnění slouží pak zdroje francouzské.

V práci používám co nejpřesnější přepisy arabských jmen a názvů do latinské abecedy, u některých názvů při jejich první zmínce uvádím i arabskou verzi v moderní spisovné arabštině. Názvy, které jsou v českém prostředí známé, uvádím v jejich české formě (například Damašek), složená arabská jména uvádím ve spojené formě (například °Abdulláh).

U překladů z francouzštiny, ale i dalších jazyků, se snažím o co nejpřesnější překlad, popřípadě o vysvětlení daného slova, pokud pro něj v českém jazyce neexistuje ekvivalent.

Vznik mandátu.

Sýrie prošla v průběhu 20. století celou řadou politických, územních i společenských změn. Nejprve spadala pod nadvládu tehdejší Osmanské říše a po I. světové válce nastalo pro zemi, další, poměrně nestabilní období. Po zániku Osmanské říše vyvstala zejména pro západní mocnosti otázka, jak s bývalými provinciemi Osmanské říše na Blízkém východě naložit.

Když spojenecké mocnosti postupovaly na území Sýrie, administrativní rozdělení země odpovídalo liniím provinčních správních celků Osmanské říše v pozdním osmanském období. Hranice Sýrie jako takové prakticky neexistovaly. Britská vojska vedená maršálem Edmundem Henrym Allenbym vstoupila do Damašku v říjnu 1918 za doprovodu jednotek arabského povstání, vedených pozdějším králem Fajsalem bin al-Husajnem bin Álí al-Hášimím z Mekky.¹

V McMahonově korespondenci, v deseti dopisech sepsaných mezi červencem 1915 a březnem 1916 Velká Británie Arabům slíbila, že části Sýrie budou pod kontrolou osmanského guvernéra Mekky, šarífa al-Husajna bin Alí al-Hášimího, a to z důvodu toho, aby šaríf a jeho rodina vstoupili do aliance s Velkou Británií a zahájili vzpouru proti osmanské nadvládě. V listopadu 1915 bylo jasné, že Británie musí více počítat i s Francií a obě mocnosti tak vytvořily Sykes-Picotovu, která je známá také jako Maloasijská dohoda o budoucnosti a rozdělení osmanského území na Blízkém východě mezi Francií a Velkou Británií.²

Mezitím, co Arabové věřili v získání nezávislosti, Francie a Velká Británie prosazovaly na Blízkém východě své vlastní zájmy. Velká Británie byla vojensky vyspělejší a chtěla pro sebe získat i území, které podle Sykes-

¹ FİLDİŞ, Ayşe Tekdal. FRANCE'S IMPERIAL AMBITIONS AND THE ESTABLISHMENT OF THE FRENCH MANDATE IN SYRIA. *Journal of Emerging Economies And Policy* [online]. 2018, 3(1), 1-9 [cit. 25. 04.2020].

² *Ibid.*

Picotovy dohody mělo připadnout Francii, včetně například Sýrie. Došlo tedy k revizi dohody, Francie učinila určité ústupky pod podmínkou, že bude mít garantované území Sýrie.³

Princ Fajsal al-Hášimí se v této situaci ocitl mezi dvěma stranami. Na jedné straně se v Paříži dozvěděl, že dosažení nezávislosti Sýrie nebo její části, je pro Araby fakticky nereálné.⁴ Na straně druhé na něj byl vyvíjen domácí, arabský politický tlak. Pokud si chtěl udržet své postavení, musel vyhovět arabským nacionalistům. Syrští nacionalisté demonstrovali, či dokonce organizovali účinnější akce, jakými byly například sabotáže na strategické železnici, která spojovala Halab s uzlem Rajjáq.⁵

Během jednání Syrského kongresu roku 1920 byl oficiálně vyhlášen nezávislý stát nazvaný Syrské království, jehož králem byl 8. března 1920 slavnostně jmenován princ Fajsal al-Hášimí.⁶

Zmíněné království však nevytrvalo. Francie si nárokovala území podle Sykes-Picotovy dohody, a tak 25. dubna 1920 uzavřela v San Remu s Velkou Británií konečnou dohodu o rozdělení území bývalé Osmanské říše na Blízkém východě. Smlouva ze San Rema vyvolala další vlnu nepokojů v Sýrii a král Fajsal si byl vědom toho, že se mu nejspíše nepovede udržet nezávislost Sýrie.⁷

Došlo tedy k francouzsko-syrské válce. Jediným výraznějším ozbrojeným konfliktem obou zemí byla bitva u Majsalúnu, která proběhla mezi 23. a 24. červencem roku 1920.⁸ Sýrie zde měla pouze početně malou armádu, posílenou o několik stovek mužů z nedalekého Damašku, ať již vojáků, nebo

³ DURMAN, Karel. *Blízký východ ve světové politice: 1918-1959*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966. Str. 61–62.

⁴ Na základě Sèvreské smlouvy, která byla Pařížských předměstských smluv.

⁵ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 99.

⁶ *Ibid.* Str. 102.

⁷ DURMAN, Karel. *Blízký východ ve světové politice: 1918-1959*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966

⁸ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 106-107.

netrénovaných dobrovolníků, kteří byli pověřeni obranou v první bojové linii. Někteří z nich byli vyzbrojeni pouze holemi, existují svědectví, že bojovaly i ženy, nicméně jedinou zmiňovanou ženou ve spojitosti s bitvou proti Francii je syrská feministka Názíq al-^cAbid, která tuto bitvu přežila a získala díky tomu čestné vyznamenání od prince Fajsala al-Hášimí.⁹

Syrské vojsko s největší pravděpodobností čítalo kolem 4500 vojáků, bylo však pravděpodobné, že bitva bude předem prohrána. Syřané stáli proti armádě, která disponovala vším potřebným, ať se již jednalo o dobré vedení, výzbroj, či výcvik. Na francouzské straně stáli v předních liniích zejména vojáci původem z Alžírsko a Senegalu. Ti, i přes fakt, že byli rovněž muslimy, sehráli posléze významnou roli jakožto nemilosrdné jednotky, sloužící k udržení mandátu. Francouzi měli ve své výzbroji tanky a letadla, přičemž Syřané zvládli nápor francouzských vojsk po dobu šesti hodin. Současně byli vojáci obou armád vyčerpaní horkem a žízní.¹⁰

Jejich způsob boje byl označen za duchaplný, nicméně špatně zorganizovaný a tudíž bez naděje na úspěch. Syřané vzhledem k přesile tedy bojovali spíše kvůli cti, nikoliv kvůli vítězství samotnému.¹¹ V bitvě padlo 400 Syřanů a 42 Francouzů.¹² Halab byl následně obsazen 23. července 1920. O pět dní později byl král Fajsal ze Sýrie deportován.¹³

K legální platnosti francouzského mandátu nad územím Sýrie scházelo tedy pouze potvrzení rozhodnutí ze San Rema Společností národů. To bylo však odloženo o několik let. Mocnostem bylo zpětně dovoleno s územími na Blízkém východě nakládat tak, jako by byl návrh ze San Rema již schválen. Ke skutečnému schválení došlo až 29. září 1923, změny na získaném území ovšem nastaly mnohem dříve, jak administrativní, tak politické. Francouzská

⁹ MCHUGO, John. *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York, United States: The New Press, 2006. ISBN 9781620970454. Str. 67.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Ibid.*

¹² French Syria. *University of central Arkansas* [online]. Arkansas, 2020 [cit. 25. 04. 2020].

¹³ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 106-107.

mandátní správa rozdělila území na šest států – stát Damašek, stát Halab, stát alawitů, Džebel Drúz, sandžak Alexandretta a Velký Libanon.¹⁴

Administrativní systém a změny v severní Sýrii v době francouzského mandátu.

Syřané byli známí svou tolerantní povahou a intelektuální otevřeností, tudíž ve velkých městech jako právě Halab byli obyvatelé otevření i západnímu světu¹⁵, nicméně prezence Francouzů a mandát byl velkým problémem hlavně proto, že Sýrie byla vyspělejší než předchozí francouzské kolonie, jako například Maroko.

V čele správy stál vysoký komisař sídlící v Bejrútu, kde sídlila i většina orgánů státní správy, které byly neefektivně vytvořeny francouzským byrokratickým systémem, jako například generální sekretariát a jeho tiskové, archivní, personální a další oddělení. Všechny důležité funkce byly drženy francouzskými úředníky.

Po obsazení Sýrie přicházeli úředníci z Maroka bez ohledu na to, že Sýrie byla na podstatně vyšší civilizační úrovni. Pro francouzské úředníky bylo působení v Levantě velmi náročné vzhledem k odporu místních a k tomu, že nebyli připraveni tuto pozici vykonávat. Navíc byli často zkorumpováni.¹⁶

Armáda a pomocné jednotky.

Moc udržovala, tzn. Armée du Levant (levantská armáda), jejíž počty byly s každým rokem redukovány (např. v roce 1921 čítala 50 000 mužů a v roce 1921 15 000).¹⁷ Okupační armáda se skládala z několika složek, mezi nimi byli i nechvalně známí tirailleurs (Senegalští střelci), kteří byli nekompromisní, až brutální.

¹⁴ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 109.

¹⁵ ANHURI, Samir. *Súrija wa al-intidáb al- faransí سوریا والانتداب الفرنسي*. *Maaber.com* [online]. Damašek, 2005, 15. 03. 2003 [cit. 05 .02. 2020].

¹⁶ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 72.

¹⁷ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str 114.

Francouzi byli schopni vytvořit i jednotky z místních obyvatel, jednalo se o pomocné jednotky složené z arabského obyvatelstva (ar. al-quwát al-musá'ida القوات المساعدة). Tyto jednotky byly řízeny francouzskými důstojníky a jejich úkolem bylo zajištění vnitřní bezpečnosti. Složeny byly z menšin jako byli 'alawité, drúzové, beduíni a další. Jejich počet se, na rozdíl od Armée du Levant, zvyšoval, v roce 1924 měly zhruba 7000 mužů, v roce 1935 už 12 000.¹⁸

Během Velkého syrského povstání bylo v Halabu komisaři levantské *Service des renseignements* (informační služba, dále jen SR) vytvořeno *Gendarmerie mobile* (v českém jazyce je nejbližší pojem četnictvo), jednalo se o jednotku státní policie, která sloužila především k udržování pořádku. Muži byli v tzv. první linii v boji s rebeliemi. Komisaři SR sami vybírali každého, kdo by se k jednotkám připojil, a vyzbrojili je.¹⁹

Administrativní rozdělení.

Mezi prvními opatřeními Francie bylo rozdělení severní Sýrie na několik malých státních útvarů. Ty často slučovali, rozdělovali, přerozdělovali a podobně (viz kapitola o sandžaku Alexandretta) bez ohledu na zájmy obyvatel a jejich etnické a konfesní složení, i přes to, že to mělo být v mandátu prioritou dle Komise Ligy mandátů.²⁰ V hlavním městě gvernerátu sídlil guvernér.²¹

Stát Halab.

Damašek, Halab a 'alawitský stát byly ze začátku samostatné, v roce 1922 byly spojeny a o dva roky později došlo znovu k rošádě. Stát byl rozpuštěn, aby bylo možné vytvořit samostatný stát, ke kterému by byl připojen sandžak

¹⁸ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 115.

¹⁹ NEEP, Daniel. *Occupying Syria under the French Mandate: Insurgency, Space and State Formation*. New York, United States: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1107000063. Str. 126.

²⁰ AMBROSINI, Gaspare. Sulla trasformazione del mandato francese in Syria. *Oriente moderno* [online]. 1933, květen 1933, 13(5), 221-231 [cit. 04. 02. 2020]. str. 221.

²¹ MCHUGO, John. *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York, United States: The New Press, 2006. ISBN 9781620970454. Str. 70.

Alexandretta, ale pouze formálně.²² Halab se tedy na krátkou dobu stal samostatným s vlastní vlajkou, legislativou a vládou.²³

Ke státu Halab (ar. Dawlat Halab دولة حلب) byl přiřčen již zmiňovaný Alexandrettský sandžak (viz samostatná kapitola) se silnou tureckou menšinou, dále pak al-Džazíra, oblast kolem řeky Eufkrat, včetně města Dajr az-Zawr a přilehlá poušť. Guvernérem tohoto „pseudostátu“ se stal Kámil Paša al-Qudší.²⁴

Důvodem pro vytvoření takového státu, který Francie považovala za vhodný, bylo osvobození od vlády oligarchů pro všechny občany Halabu a vše bylo dle francouzských zdrojů uspořádáno ve prospěch občanů.²⁵

Do administrativních pozic byli obsazeni členové velkých, bohatých sunnitských rodin, které měly zkušenosti z dob osmanského nadvládí. Tyto rodiny často dávaly do popředí vlastní zájmy, spíše než zájmy celé Sýrie. Rodiny nekooperovaly a byly velmi rozdílné, což zabraňovalo jakémukoli sjednocení Sýrie.²⁶ Ze státní správy byli odstraňováni ti, kteří projeví jakékoliv nacionalistické myšlenky.²⁷

Dajr az-Zawr.

Francouzská vojska obsadila Dajr az-Zawr (arabsky: Dajr az-Zawr دير الزور) v červnu 1921, nicméně měla problémy se stabilizací situace, jelikož na francouzské jednotky neustále útočily beduínské kmeny z pouště, které odmítaly

²² NEEP, Daniel. *Occupying Syria under the French Mandate: Insurgency, Space and State Formation*. New York, United States: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1107000063. Str. 31.

²³ WATENPAUGH, Keith David. *Being Modern in the Middle East: Revolution, Nationalism, Colonialism, and the Arab Middle Class*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 2014. ISBN 978-0691155111. Str. 212.

²⁴ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 117.

²⁵ MIZRAHI, Jean-David. *La France et sa politique de mandat en Syrie et au Liban (1920-1939)*. MÉOUCHY, Nadine. *France, Syrie et Liban 1918-1946 : Les ambiguïtés et les dynamiques de la relation mandataire*. [online]. 1. Damašek: Presses de l'Ifpo, 2002, s. 35-71 [cit. 04. 02. 2020]. ISBN 9782531594470.

²⁶ MCHUGO, John. *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York, United States: The New Press, 2006. ISBN 9781620970454. Str. 79.

²⁷ *Ibid.* Str. 80.

jakoukoliv autoritu a hlavně nechtěly opustit své usedlosti a zdroj obživy. Francouzská vojska tedy vytvořila zvláštní jednotky, které používaly velbloudy.²⁸

Al-Džazíra.

Připojení regionu al-Džazíra (arabsky: إقليم الجزيرة iqlím al-džazíra) k Halabu bylo ovlivněno především imigrací. Region byl osídlen pouze dravou zvěří a beduínskými kmeny, dokud se zde neusadili Kurdové a turečtí křesťané. Výhodou nově příchozích bylo, že pomohli vybudovat z al-Džazíry obchodního partnera pro Halab.²⁹

Region je spojený s kampaní Národního bloku proti usazování křesťanských uprchlíků z Iráku francouzskými úřady v tomto regionu. (o Národním bloku a kampani v samostatné podkapitole).³⁰

Etno-konfesní složení obyvatelstva regionu během francouzského mandátu prošlo výraznými změnami. V důsledku rozdělení Osmanské říše zde byly přetřhány obchodní i kmenové vazby závislé na dnešním Turecku.³¹ Poté v polovině 20. letech nastoupili na scénu Kurdové, kteří utekli z Turecka. Nacionalismus, který si s sebou přinesli, způsoboval další problémy (viz „Imigrace v době mandátu“).³²

Obyvatelstvo v al-Džazíře tedy bylo složeno z Kurdů, sunnitských Arabů, syrsko-katoličtí křesťané z Turecka, syrsko-ortodoxní, Arméni, Asyřané, jazídové, židé a Čerkešové, kterých bylo nejméně.³³

Arméni vykonávali lékařské či právnické profese, ale zároveň byli také součástí dělnické vrstvy jako mechanici či kováři. Křesťanští obchodníci odkupovali pozemky od beduínů. Toto způsobilo, že se tamní obyvatelstvo

²⁸ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 112.

²⁹ WHITE, Benjamin Thomas. *Refugees and the Definition of Syria, 1920–1939. Past & Present* [online]. 2017, (235), 141-178 [cit. 06. 02. 2020].

³⁰ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 150.

³¹ *Ibid.* Str. 158.

³² PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt And The Rise Of Arab Nationalism*. Texas, Spojené státy americké: University of Texas Press, 2005. ISBN 978-0292706804. Str. 27.

³³ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 158.

dostávalo do velkých vzájemných problémů a to hlavně kvůli velmi rozdílné finanční situaci a sociálnímu zázemí. Další imigranti jako Kurdové nebo imigranti z Iráku byli povětšinou farmáři.³⁴

Rostoucí separatismus pouze ukazoval na to, jak málo je region vyspělý po sociální stránce. Vztahy byly založené na rodině, klanu nebo kmeni, nikoliv na jednotě regionu. I přes to ale ve 30. letech převzala moc nacionalistická strana.³⁵

V roce 1932 zde byla vytvořena samostatný administrativní celek Sandžak al-Džazíra. Slovem sandžak se již v době osmanského mandátu označovaly administrativní jednotky, ze kterých se skládaly vilájety (turecky provincie).³⁶ Po autonomii Alexandrettského sandžaku se zhoršovala situace i v al-Džazíře, kde právě Kurdové požadovali autonomii. Na konci léta 1938 proběhla konference, která zveřejnila požadavky na autonomii.³⁷ V létě 1939 M. Puaux přijal administrativní opatření, jimiž přiznal „autonomii“ tomuto, ale i dalším regionům.³⁸

Alexandrettský sandžak.

Severní hranice Sýrie působily vždy velmi nejasně a to hlavně kvůli přechodu rovin do anatolských hor. Hlavním centrem rozporu byl již tradičně Alexandrettský sandžak³⁹ (arabsky liwá al-'Iskandrún, لواء الإسكندرون).⁴⁰ Sandžak bylo jedno ze šesti správních území v době mandátu.

Střet zájmů způsobovalo také město Antiochie, které bylo po dlouhou dobu centrem křesťanství na východě.

³⁴ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 527.

³⁵ *Ibid.* Str. 527.

³⁶ Dictionary.com. *Dictionary.com* [online]. United States: WILLIAM COLLINS SONS & CO, 1995 [cit. 19. 11. 2019].

³⁷ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 163-180.

³⁸ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 197.

³⁹ *Ibid.* Str. 22.

⁴⁰ *Ibid.* Str. 184.

Obyvatelstvo bylo značně různorodé. Obyvatel bylo asi 220 000⁴¹, přičemž nejvíce bylo Arabů (46 %), poté Turků (39 %) a nezanedbatelné množství obyvatel bylo arménské (11 %). Zbýlá 4% obyvatel byli Kurdové, Čerkesové a Židé. Tyto údaje pocházejí z Francie z roku 1936 a jsou považovány za nejrelevantnější.⁴² Například turecké statistiky uvádí, že v Alexandrettském sandžaku žilo 300 000 obyvatel a z toho 150 000 - 240 000 Turků, což byla součást turecké propagandy na získání sandžaku zpět.⁴³

Konfesní rozdělení obyvatel bylo různorodé, stejně jako obyvatelstvo samo. Žili zde sunnitě, alawité, židé a křesťané různých směrů. S tímto dělením obyvatel souviselo i rozdělení sociální, křesťané byli obchodníci a řemeslníci, sunnitě (Turkové) byli feudálové a nejhudší vrstvou byli alawité, kteří často pracovali pro feudály. Toto rozdělení je velmi zjednodušené.⁴⁴

Důležitým bodem byla tato oblast také proto, že zde byl největší přístav v této části, který byl hlavním dopravním uzlem mezi jihovýchodní částí Osmanské říše a Istanbulem. Tento přístav byl po určitou dobu hlavním vývozním přístavem Halabu.⁴⁵

Sèvreská a Ankarská smlouva.

V roce 1920 byla Sèvreskou smlouvou ustanovena hranice mezi Tureckem a Sýrií, která zahrnovala Alexandrettský sandžak do Sýrie. Sèvreská smlouva se po neúspěšné válce Francie proti Turecku stala nerelevantní.

Po Sèvreské smlouvě následovala Ankarská smlouva (nazývaná také podle jejího autora – Henri Franklin-Bouillon), podle které jsou hranice

⁴¹ BIDWELL, Robin Leonard a Elliot SMITH. *Dictionary of modern Arab history*. New York, United States: Kegan Paul International, 1998. ISBN 978-0710305053. Str. 21.

⁴² PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 185.

⁴³ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 550.

⁴⁴ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 185.

⁴⁵ *Ibid.*

stanovené až dodnes, s výjimkou Alexandrettského sandžaku, který připadl Turecku v roce 1939.⁴⁶

Ankarskou smlouvou podepsanou 20. října 1921 byl Alexandrettský sandžak připojen k Halabu, s dodatkem toho, že mu byla přidělena autonomie.⁴⁷ Zároveň tímto Turecko akceptovalo francouzský mandát nad Sýrii včetně právě zmiňovaného Alexandrettského sandžaku, dnešní provincie Hatay.⁴⁸

Pro Turecko byla tato smlouva pouze dočasná, vnímali ji jako nezbytnou pro stabilizaci míru mezi nimi a Francií.

Mezi Francií a Tureckem byly podepsány ještě další teritoriální smlouvy, ty se ale Alexandrettského sandžaku již nedotkly.

Sandžak v době francouzského mandátu.

V tomto sandžaku žila početná turecká menšina, k Halabu byl přiřčeněn víceméně formálně a byl autonomní.⁴⁹ Byla garantována řada práv turecké menšině, jako jazyk, školství a administrativa. Dokonce zde byla pronajata část přístavu Turecku.⁵⁰

Na podzim roku 1923 Rada Syrské federace začala požadovat větší unitu Sýrie, protože zde panovaly obavy z toho, že by se mohl sandžak připojit k Turecku. Následně vznikl Stát Sýrie (arabsky dawlat súrija دولة سورية), kde byl francouzský vysoký komisař ve státě zastupován delegátem jak v Damašku, tak i v Halabu, Dajr az-Zawru a Alexandrettském sandžaku.⁵¹

Sandžak se pokusil o vymknutí z francouzského mandátu a to roku 1926, kdy v březnu pět z celkového počtu 7 poslanců, kteří byli pod vlivem Turecka, vyhlásilo samostatnost a schválilo ústavu. Tento krok byl ale zakázán ze strany

⁴⁶ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 34.

⁴⁷ NEEP, Daniel. *Occupying Syria under the French Mandate: Insurgency, Space and State Formation*. New York, United States: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1107000063. Str. 31.

⁴⁸ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 111.

⁴⁹ *Ibid.* Str. 117.

⁵⁰ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 187.

⁵¹ *Ibid.* Str. 121.

Francie, jelikož až příliš ohrožoval kontrolu nad územím, které spravovala. V červnu téhož roku se tito poslanci ocitli pod takovým nátlakem ze strany Francie, že udělali úplný opak – zrušili dokonce i autonomii Alexandrettského sandžaku s tím, že již není nutná a bude lepší začlenění do Státu Sýrie.⁵²

Toto vyvolalo povstání separatistů v Alexandrettském sandžaku, které bylo hojně podporováno ze strany Turecka s nadějí, že dojde k odtrhnutí od Sýrie a přiřazení k Turecku.

Oblast sandžaku byla relativně klidná až do roku 1934, kdy v důsledku hospodářské krize a rostoucího nacionalismu začalo docházet k násilnostem mezi Turky a Araby.⁵³ Vedli k tomu také určité obavy, že během jednání Sýrie s Francií získá Sýrie samostatnost a sandžak zůstane pod nadvládou Sýrie. Jednalo se hlavně o mládež, která byla unešená nacionalismem a chtěla úplnou vlastní nezávislost, nebo trvání francouzského mandátu.⁵⁴

Odtržení Alexandrettského sandžaku.

Pro Francii bylo důležitější spojení s Tureckem, kterému se v té době velmi dařilo na mezinárodní úrovni, než spojení se Sýrií. Pro Turecko bylo nepřijatelné trvalé začlenění Alexandrettského sandžaku k Halabu.⁵⁵ Požadovali buď úplnou nezávislost, nebo rovnou připojení k Turecku. Proto předložilo Turecko v říjnu 1936 Francii požadavek na uzavření smlouvy,⁵⁶ která by garantovala úplnou nezávislost sandžaku. Tento požadavek byl ze strany Francie zamítnut, nicméně Francie byla pod takovým tlakem, že v listopadu téhož roku celou věc předala Radě spojených národů k řešení.⁵⁷

⁵² PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. 135.

⁵³ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 21.

⁵⁴ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 188.

⁵⁵ WATENPAUGH, Keith David. *Being Modern in the Middle East: Revolution, Nationalism, Colonialism, and the Arab Middle Class*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 2014. ISBN 978-0691155111. Str. 213.

⁵⁶ FIELDHOUSE, David. *Western Imperialism in the Middle East 1914-1958*. New York, United States: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0199540839. Str. 298.

⁵⁷ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 494-514.

V listopadu došlo také ke středu francouzských jednotek s extrémisty ze sandžaku. Pod tlakem všech těchto událostí byla dohodnuta úplná autonomie sandžaku v lednu 1937 s tím, že Sýrie bude zodpovědná pouze za zahraniční politiku. Region začal být označován jako „nezávislý region Hatay“ ze strany Turecka.⁵⁸

Po podepsání francouzsko-turecké smlouvy o přátelství byl sandžak okamžitě připojen k Turecku, což na Alexandrettský sandžak mělo fatální následky v oblasti ekonomie.⁵⁹

Hospodářství Sýrie v období francouzského mandátu.

Syrská ekonomika se za vlády Osmanské říše nerozvíjela. Byly učiněny pokusy o obnovu země, ale ty nebyly dobře promyšlené a celá Sýrie zůstala chudá. Počet obyvatel klesl o téměř 30 % a stovky vesnic prakticky zmizely v poušti. Na konci osmanské vlády byla osídlena jen osmina vesnic, které byly dříve ve vilájetu (provincii) Halab.⁶⁰

Sýrie se po rozpadu osmanské říše začínala v krátkém období nezávislosti za krále Fajsala al-Hášimího ekonomicky rozvíjet, základním zdrojem ekonomiky pak bylo zejména tradiční zemědělství. Francouzská mandátní správa od samého počátku svého mandátu nad Sýrií měla snahu o hospodářské ovládnutí Sýrie. Dle francouzských zdrojů však bylo prioritou Francie nikoliv ovládnutí ekonomiky, nýbrž její posílení po válce.⁶¹ Toto tvrzení se pokusím vyvrátit v následující části práce, kde se soustředím na

⁵⁸ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 189.

⁵⁹ WATENPAUGH, Keith David. *Being Modern in the Middle East: Revolution, Nationalism, Colonialism, and the Arab Middle Class*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 2014. ISBN 978-0691155111. Str. 214.

⁶⁰ Ottoman Empire. *Country Studies* [online]. Spojené státy: Federal Research Division of the Library of Congress, 2017 [cit. 10. 05. 2020].

⁶¹ MIZRAHI, Jean-David. La France et sa politique de mandat en Syrie et au Liban (1920-1939). MÉOUCHY, Nadine. *France, Syrie et Liban 1918-1946 : Les ambiguïtés et les dynamiques de la relation mandataire*. [online]. 1. Damašek: Presses de l'Ifpo, 2002, s. 35-71 [cit. 22. 03. 2020]. ISBN 9782531594470.

ekonomickou situaci země a na to, jak se Francii podařilo politickými kroky zakrýt takřka nulové zisky syrské produkce.

Právo na vydávání bankovek měla pouze Banque de Syrie et du Liban, kurs 20 franků za 1 syrskou liru byl pak uměle udržován francouzskými úřady poté, co na počátku dvacátých let 20. století došlo k měnové reformě, při které byly nahrazena stará osmanské měna za papírové syrské liry. Měna byla pevně vázána na francouzský frank a syrská lira byla oslabena od roku 1920 až do roku 1944, tedy prakticky po celou dobu francouzské přítomnosti.⁶² Důsledkem zavedení nové měny byla například situace, kdy se obchodníci obávali, že měna nebyla kryta dostatečným množstvím zlata a že zlato samotné bylo postupně odváženo do Francie.⁶³

Na Sýrii taktéž připadlo necelých 9 % celého dluhu bývalé Osmanské říše, což ovlivnilo životní poměry, které se po válce zhoršily.⁶⁴

Hospodářství vládly velké francouzské společnosti, což způsobilo, že roční příjmy všech společností byly rovny hodnotám investic, jak to prezentovala Francie.⁶⁵ Ve skutečnosti to však znamenalo, že hospodářské výnosy odcházely za hranice a rozvoj lokálního průmyslu nebyl nijak podporován.⁶⁶ Francie podporovala pouze průmysl, který byl v tom, či onom období ekonomicky výhodný pro Francii, nikoliv pro syrskou ekonomiku

Všechny velké zakázky získávaly francouzské společnosti, jako příklad může sloužit provoz tramvajové dopravy v Halabu. V severní Sýrii byl přístup ke zboží z nefrancouzské produkce zatížen vysokými poplatky za proclení,

⁶² FILIP, Jiří. *SAR (Sýrie)*. Praha: Pressfoto, 1978. Obchodně ekonomické sborníky (Institut zahraničního obchodu). Str. 18.

⁶³ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 86.

⁶⁴ OUAHES, Idir. *Syria and Lebanon Under the French Mandate: Cultural Imperialism and the Workings of Empire*. Londýn: I.B. Tauris, 2018. ISBN 978-1788310970. Str. 31.

⁶⁵ VIÉNOT, Pierre. Le mandat français sur le Levant. *Politique étrangère* [online]. 1939, 4(2), 103-121 [cit. 22. 03. 2020].

⁶⁶ FILIP, Jiří. *SAR (Sýrie)*. Praha: Pressfoto, 1978. Obchodně ekonomické sborníky (Institut zahraničního obchodu). Str. 19.

tudíž levné francouzské zboží bylo cenově výhodnější, než veškeré ostatní spotřební zboží, včetně komodit z místní produkce.⁶⁷

Syrské obyvatelstvo se proti politickým a ekonomickým strategiím Francie vzbouřilo a začala vlna povstání (viz podkapitola „Hananuova vzpoura“), která sice vedla k formálnímu vyhlášení republiky, která byla dále řízena francouzskou mandátní správou.

Nové hranice ovlivnily činnost halabských obchodníků, kteří tradičně prodávali své látky a ostatní textilní zboží do Anatólie a Mosulu

Francouzskou přítomnost podporovali zejména velkostatkáři, tedy feudálové, kterým byla levně odprodávána státní půda, či tuto půdu původně vlastnili. Těmito kroky nebyly dodrženy původně slibované reformy, která měly zlepšit ekonomické a životní podmínky rolníků. Francie takto podpořila pokračování zastaralého a neefektivního feudálního systému na zemědělském venkově, které byl k rolníkům nemilosrdný.⁶⁸

Francie měla takovou strategii produkce, že syrské výrobky učiní mnohem efektivnějšími a výnosnějšími, a to hlavně v regionu al-Džazíra, kde se produkovala bavlna.⁶⁹ I přes to, že byla produkce bavlny ve 20. letech 20. století téměř nulová, francouzští obchodníci usilovali o proměnu oblasti al-Džazíra na region, kde budou na zemědělské půdě převažovat plantáže bavlny. Snažili se využít takové nové technologie, které by byly levné a zároveň urychlily produkci bavlny takovým způsobem, aby snížily míru dovozu bavlny z USA a aby tak byla Francie zásobována bavlnou syrskou. Kromě produkce bavlny Francie pohlížela na Sýrii spíše jako na obchodníka s výrobky, než jako na obchodníka se surovinami.⁷⁰

⁶⁷ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 122.

⁶⁸ *Ibid.* Str. 123.

⁶⁹ NEEP, Daniel. *Occupying Syria under the French Mandate: Insurgency, Space and State Formation*. New York, United States: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1107000063. Str. 26.

⁷⁰ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 43.

Evropský přístup k ekonomice pomohl vzrůstu nové sociální třídy – obchodníkům. Nově vzniklá sociální třída původně sloužila jako spojnice pro přepravu výrobků z Evropy do arabských zemí a následné placení Evropě.⁷¹ Zároveň ale francouzský ekonomický model způsobil v Sýrii nezaměstnanost a inflaci.⁷²

Pozastavení ekonomického vývoje a investic na počátku 20. let 20. století ovlivnilo syrskou domácí ekonomiku i v následujících obdobích. První ekonomický růst byl zaznamenán až o zhruba 10 let později. Nevyužitý ekonomický potenciál země způsobuje problémy dodnes. Po získání nezávislosti v roce 1946 prošla syrská ekonomika rozsáhlými změnami. I přes to, že Sýrie produkovala textil a další výrobky, chyběla infrastruktura i zdroje na podporu hospodářského rozvoje. Halab a celou Sýrii postihla řada ekonomických krizí. Kdyby ale ekonomický vývoj během francouzského mandátu proběhl tak, že peníze získané z průmyslu byly zpětně investovány do vývoje, nemusel by být dopad ekonomických krizí v letech 1938 a na přelomu let 1941/ 1942 být tak likvidační.⁷³

Povstání proti Francii.

Halab byl městem, kde na rozdíl například od Damašku nevypukalo tolik vzpour. Na začátku první poloviny 20. století nebyl možný výraznější odpor proti francouzské nadvládě, protože šance obyvatel Halabu získat zbraně a další prostředky, které by byly potřebné pro aktivní povstání, byla velmi malá. V roce 1920, konkrétně v srpnu, bylo vydáno nařízení, které přikazovalo všem

⁷¹ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 207.

⁷² KHOURY, Philip Shukry. Factionalism among Syrian Nationalists during the French Mandate. *International Journal of Middle East Studies* [online]. Cambridge University Press, 1981, 13(4), 441- 469 [cit. 22. 03. 2020].

⁷³ Syria- Growth and Structure of the Economy. *Country Studies* [online]. United States: Federal Research Division of the Library of Congress, 2003 [cit. 22. 03. 2020].

občanům odevzdat zbraně, jejichž držení bylo v této době běžné. Odpor se tedy projevoval ze začátku spíše na politické úrovni.⁷⁴

Projevy národního citění proti okupaci a burcování společnosti byly patrné, avšak k vypuknutí vzpoury jako takové nedošlo, přestože při jedné příležitosti ve 20. letech 20. století rozptýlili maroští jezdci ve městě demonstraci a zabili při tom nejméně patnáct lidí svými šavlemi.⁷⁵

Národní blok.

Do Národního bloku (dále pouze NB), jakožto nástupce Lidové strany se soustředila většina nacionalistů, včetně Ibrahima Hananua, který byl jedním z vůdců povstání v okolí severosyrské metropole (viz následující podkapitola „Hananuova vzpoura“).

Studie ukázala, že více než 90 % vedoucích protagonistů byli sunničtí muslimové a všichni byli ze 4 měst – Halab, Homs, Hamá a Damašek. Dvě třetiny z nich byli prominentní majitelé půdy a čtvrtina obchodníci. Většina z nich měla moderní sekulární vzdělání a polovina byla vyškolená v Istanbulu na administrativní pozice v bývalé Osmanské říši. Část z nich dokonce studovala v Evropě, tudíž měli i povědomí o západní politice a ekonomice. Byli to sofistikovaní muži, kteří měli zájem na sjednocení a osvobození Sýrie.⁷⁶

NB se již od roku 1929 snažil uzavřít smlouvu s Francií, která by ukončila mandát. První reálné pokusy o tuto smlouvu se uskutečnily již v roce 1932, avšak neúspěšně.⁷⁷

Mezi nejvýznamnější protestní počiny NB patří již zmiňovaná kampaň proti usazování křesťanských asyrských uprchlíků z Iráku v oblasti al-Džazíry.

⁷⁴ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 122.

⁷⁵ MCHUGO, John. *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York, United States: The New Press, 2006. ISBN 9781620970454. Str. 88.

⁷⁶ *Ibid.* Str. 91.

⁷⁷ BIDWELL, Robin Leonard a Elliot SMITH. *Dictionary of modern Arab history*. New York, United States: Kegan Paul International, 1998. ISBN 978-0710305053. Str. 296.

Jejich argumentem bylo právě velmi odlišné etno-konfesní složení tamního obyvatelstva (viz podkapitola „al-Džazíra“).⁷⁸

NB na nějakou dobu pozastavil svoji činnost, ale vzpomínková slavnost 'arba'ín konaná 40 dní po úmrtí I. Hananua v roce 1935 opět probudila protifrancouzský odpor, který vyústil ve vznik tzn. Národního paktu. Ve zkratce obsahoval požadavky úplné nezávislosti, rovnosti všech etno-konfesních skupin a zlepšení životní úrovně.⁷⁹

V roce 1936 vznikla Syrsko-francouzská smlouva, která byla určitým vítězstvím, i když Sýrie dále podléhala Francii.

Převzetí moci Národním blokem.

V Halabu po převzetí moci NB vznikla situace, kdy se právě zde NB snažil vytvořit vlastní administrativní systém. Tento systém se mimo jiné soustředil na „zúčtování“ s francouzskými kolaboranty. Zhruba 40% obyvatelstva Halabu bylo tvořeno křesťany, z nichž někteří s francouzskou mandátní správou spolupracovali. V době převzetí moci NB se tedy vytvořil nový problém, kterým byl konflikt mezi kolaboranty a nacionalisty, který je často prezentován zjednodušeně jako náboženský konflikt mezi muslimy a křesťany.⁸⁰

Křesťané začali protestovat proti muslimskému NB a požadovali odtržení Halabu od zbytku Sýrie. V říjnu 1936 si tyto nacionalistické střety vyžádaly osm mrtvých. Francie toto pasivně podpořila tím, že z města odvolala své jednotky.⁸¹

Po volbách 1936, kdy vyhrál NB, byl do oblasti al-Džazíry dosazen guvernér, který si znepřátelil svým „příliš pro arabským chováním“ Kurdy i křesťany, kteří byli rozhodnuti zahájit otevřenou vzpouru proti úřední moci. Situace opět vyústila ve ztrátu životů, když v srpnu 1937 kurdský kmen vtrhl do

⁷⁸ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str.115.

⁷⁹ VIÉNOT, Pierre. Le mandat français sur le Levant. *Politique étrangère* [online]. 1939, 4(2), 103-121 [cit. 08. 02. 2020]. Str. 108.

⁸⁰ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str.179.

⁸¹ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 525.

vesnice obývané křesťany a povraždil 24 místních obyvatel. Francie na to reagovala bombardováním oblastí obývaných Kurdy, které si vyžádalo dalších 30 obětí.⁸²

Vláda NB se završila v roce 1939, nejen kvůli ztrátě Alexandrettského sandžaku, ale i kvůli rozvoji lokálního separatismu. Během druhé světové války NB navázal spolupráci s Německem, ale žádné větší „akce“ se ve státě Halab již nedočkal.

Abd ar-Rahman al-Kajjálí.

Kajjálí se narodil v Halabu a v roce 1914 zde založil kliniku a v počátcích francouzského mandátu se stále ještě nezapojoval do politiky. V roce 1928 se účastnil na založení NB, za který kandidoval dvakrát do parlamentu (1936 a 1943) a v obou případech ve volbách zvítězil.

V roce 1935 NB vyhlásil šedesátidenní stávkou, aby Francie pojala návrh na samostatnost Sýrie vážně. Kajjálí vedl stávkou v Halabu a byl zodpovědný za celoměstské protesty, které posléze vedly k jeho zatčení. Stávka vedla k uznání NB Francií.⁸³

V roce 1947 byl NB rozpuštěn.

Hananuova vzpoura.

Francouzské síly bez větších obtíží porazily Sýrii v srpnu 1920 v bitvě u Majsalúnu, nicméně bitva odstartovala vlnu nevolí, místo toho, aby je ukončila. Následovala vlna více či méně nekoordinovaných vzpour na severu Sýrie, v oblasti severozápadního pobřeží, v Alawitských horách, vedených Šejchem Salihem al-Alím a později Ibrahimem Hananuem.⁸⁴

⁸² PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str.182.

⁸³ MOUBAYED, Sami. *Steel & Silk: Men and Women who Shaped Syria 1900-2000*. Seattle, United States: Cune Press, 2006. ISBN 978-1885942418. Str. 269.

⁸⁴ PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt And The Rise Of Arab Nationalism*. Texas, United States: University of Texas Press, 2005. ISBN 978-0292706804. Str. 66.

Zatímco obě vzpoury byly materiálně podporovány ze strany Arabských nacionalistů a Turecka, ze kterého přišli zejména muži, ale i peníze a zbraně,⁸⁵ vzpoura al-Alího byla pouze lokální, zaměřená na Alawitský boj proti francouzskému mandátu a nikdy se nerozšířila, Hananu se inspiroval v nově vzniklém tureckém státě.⁸⁶

Ibrahim Hananu.

Hlavní postavou odporu proti Francii na severu Sýrie ve 20. letech 19. století. byl Ibrahim Hananu, který byl právníkem v Osmanské říši a bývalým osmanským vojenským důstojníkem s kurdskými kořeny. Narodil se v roce 1869 v Hárimu, oblastní části Halabu. Jeho rodina vlastnila pozemky mezi Halabem a Antiochií.⁸⁷ Po dokončení střední školy odešel studovat do Istanbulu, kde během sedmi let získal titul z diplomacie a práv. Během arabského povstání se stal součástí Fajsalovy arabské armády jako důstojník. V roce 1918 se přidal k tajné nacionalistické organizaci Al-Fatat a v roce 1919 byl zvolen Hárimským zástupcem pro Syrský kongres v Damašku. Nicméně tento kongres, kde se pouze hovořilo o povstání Hananua, nezaujal, a proto se po návratu do Halabu rozhodl naverbovat mladé lidi do vlastní organizace, která se jmenovala Liga národní obrany (dále jen LNO).⁸⁸

Liga národní obrany získala dost peněz i zbraní, aby mohla být vycvičena v boji proti francouzským jednotkám. Po boku LNO vznikala i politická strana se stejnou ideologií, která je známá jako Arabský klub z Halabu (dále jen AK). Mezi zakladatele AK se řadí nejen Hananu, ale i další.⁸⁹

Řádně vycvičené jednotky se zasloužily o to, že bylo zmařeno několik francouzských tankových úroků na Halab.

⁸⁵ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 106

⁸⁶ PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt And The Rise Of Arab Nationalism*. Texas, United States: University of Texas Press, 2005. ISBN 978-0292706804. Str. 66.

⁸⁷ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str.80.

⁸⁸ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 105.

⁸⁹ *Ibid.* Str. 106.

Průběh vzpoury.

Hananu brzy pochopil, že mírumilovná diplomacie nepomůže k osvobození Sýrie od francouzské nadvlády, rozhodl se tedy pro radikálnější cestu k osvobození.⁹⁰ Formování armády začalo na podzim roku 1919, deset měsíců před tím, než Francie obsadila Halab.

Vzpoura se rychle rozšířila právě poté, co Francie obsadila Halab. Z počátečního počtu 800 mužů v létě roku 1920 bylo již v listopadu mužů 5000. Hananuovy jednotky se skládaly z Beduínů, halabských dobrovolníků a vesničanů.⁹¹

I přes to, že Hananuova armáda byla velmi málo vyzbrojena, měla pouze dva kanony a dvanáct kulometů, menší zbraně a granáty od Turků, byla schopna využít své výhody – znala terén, který francouzská vojska neznala. Taktikou Hananua bylo využití nočních přesunů.⁹²

Na konci listopadu 1920 Hananuoovi partyzáni obsadil teritorium od Hárimu k Džisir al-Šughuru.⁹³ Další postup byl sice v plánu, ale již nebyl možný, jelikož veškerá podpora ze strany Turecka byla ukončena.

Partyzáni sabotovali francouzské tanky, ale zároveň zničili železnici, nebo například telegrafické sítě.

Závěr vzpoury.

Když francouzská armáda v květnu 1920 souhlasila s odstupem jednotek z Kilíkie, která se stala součástí Turecka, turecká strana byla nucena omezit

⁹⁰ BIDWELL, Robin Leonard a Elliot SMITH. *Dictionary of modern Arab history*. New York, United States: Kegan Paul International, 1998. ISBN 978-0710305053. Str. 174.

⁹¹ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 108.

⁹² *Ibid.* Str. 109.

⁹³ *Ibid.* Str. 109.

podporu Hananua a al-Alího, což vyústilo v porážku obou vzpour.⁹⁴ Turecko přestalo materiálně podporovat povstání již v průběhu vyjednávání s Francií.⁹⁵

Francouzský komisař Henri Gouraud za účelem porážky partyzánů umístil 5000 vojáků v Halabu a dalších 15 000 vojáků v okolí Halabu.⁹⁶

Když byla rebelie poražena v červenci 1921, utekl Ibrahim Hananu do exilu. Nejprve do Zajordánska a poté do Palestiny,⁹⁷ kde byl chycen na návštěvě Jeruzaléma britským důstojníkem.⁹⁸ Byl vydán Francii a vězněn po dobu šesti měsíců a předveden k soudu v březnu roku 1922. U soudu byl jeho obhájcem mladý křesťan z Halabu, Fathalláh as-Saqqál, který svého klienta Ibrahima Hananua obhajoval jako národního hrdinu. Hananu poté promluvil a ke své obhajobě připojil, že přítomnost Francouzů v Sýrii je ilegální. Nakonec byl osvobozen.⁹⁹

Důsledky a úspěchy vzpoury.

Dle francouzských zdrojů tato nevole nebyla akcí proti Francii, Hananuovo jednání nebylo vůbec systematickým odporem proti odebírání území spravovaných Halabem, jelikož regiony, které byly součástí Halabu, byly v držení tureckých nacionalistů Kemalistů, kteří také bojovali proti Francii.¹⁰⁰

Povstání mělo na svědomí řadu úspěšných akcí proti Francii.

⁹⁴ PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt And The Rise Of Arab Nationalism*. Texas, United States: University of Texas Press, 2005. ISBN 978-0292706804. Str. 66.

⁹⁵ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 111.

⁹⁶ MOUBAYED, Sami. *Steel & Silk: Men and Women who Shaped Syria 1900-2000*. Seattle, United States: Cune Press, 2006. ISBN 978-1885942418. Str. 376.

⁹⁷ *Ibid.*

⁹⁸ MÉOUCHY, Nadine. Chapitre 3 – Les temps et les territoires de la révolte du Nord (1919-1921). DAVID, Jean- Claude a Thierry BOISSIÉRE. *Alep et ses territoires : Fabrique et politique d'une ville (1868-2011)*. [online]. 1. Beyrouth - Damas: Presses de l'Ifpo, 2014, s. 80-104 [cit. 04. 02. 2020]. ISBN 97823515952.

⁹⁹ MCHUGO, John. *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York, United States: The New Press, 2006. ISBN 9781620970454. Str. 79

¹⁰⁰ MÉOUCHY, Nadine. Chapitre 3 – Les temps et les territoires de la révolte du Nord (1919-1921). DAVID, Jean- Claude a Thierry BOISSIÉRE. *Alep et ses territoires : Fabrique et politique d'une ville (1868-2011)*. [online]. 1. Beyrouth - Damas: Presses de l'Ifpo, 2014, s. 80-104 [cit. 04. 02. 2020]. ISBN 9782351595275.

Díky partyzánům byla odzbrojena řada francouzských jednotek, sabotované tanky a byly zmařeny francouzské útoky na Halab. Zároveň byly ale zničeny například koleje nebo telegrafické linky.¹⁰¹

Hanauova rebelie se odehrávala v Halabu, stejně tak i na venkově, nicméně nejvýznačnější je pro toto povstání právě venkov. V jejím důsledku byla povzbuzena Arabská nacionalistická povaha, která vítězila nad muslimskou elitou ve městě. Některé oblasti, kde byla povstání nejsilnější, jako například Džisr al-Šughour, venkov kolem Idlibu, nebo hory Džabal al-Zawiya, kde bylo poslední povstání, se o několik desítek let později stanou dějištěm dalších povstání, tentokrát proti vládě Bašára al-Asada.¹⁰²

Povstání je význačné vytvořenými institucemi dohlížejícími na svobodu obsazených regionů.¹⁰³

Během povstání v severní Sýrii Hananu získal podporu Mazhara as-Sibá'í, který byl z Damašku, ale pomáhal nejprve Turecku, konkrétně Mustafaovi Kemalovi Atatürkovi. Po konci povstání byl na rok uvězněn.¹⁰⁴ Podpory se mu dostalo také od Amira 'Abdullaha v Zajordánském emirátu poté, co tam dorazil v roce 1921.¹⁰⁵ Další význačnou osobností této vzpoury byl Ramadan Shallash.¹⁰⁶

Smrt Ibrahima Hananua v roce 1935 byla impulzem k obnově odporu proti Francii.¹⁰⁷

¹⁰¹ MOUBAYED, Sami. *Steel & Silk: Men and Women who Shaped Syria 1900-2000*. Seattle, United States: Cune Press, 2006. ISBN 978-1885942418. Str. 376.

¹⁰² MCHUGO, John. *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York, United States: The New Press, 2006. ISBN 9781620970454. Str. 79.

¹⁰³ GELVIN, James. *Divided Loyalties: Nationalism and Mass Politics in Syria at the Close of Empire*. California, United States: University of California Press, 1999. ISBN 978-0520210707. Str. 134.

¹⁰⁴ PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt And The Rise Of Arab Nationalism*. Texas, United States: University of Texas Press, 2005. ISBN 978-0292706804. Str. 114.

¹⁰⁵ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 108.

¹⁰⁶ PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt And The Rise Of Arab Nationalism*. Texas, United States: University of Texas Press, 2005. ISBN 978-0292706804. Str. 118.

¹⁰⁷ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 173.

Republika 1936.

Nacionalistické myšlenky se v obyvatelích Halabu probudili znovu na přelomu let 1935 a 1936 v souvislosti se vzpomínkovým aktem, tzv. 'arba'ínem konaným 40 dní po smrti Ibrahima Hananua. Po 'arba'ínu následovalo setkání vlastenecky orientovaných politiků, členů Národního bloku, toto setkání přijalo dokument – Národní pakt. Tento pakt požadoval úplnou nezávislost, syrské jednotky, boje proti sionismu, rovnost všech etno-konfesních skupin a celkové zlepšení životních standardů.

Francie nehodlala učinit ústupky a tak v lednu 1936 uzavřela sídlo NB v Damašku. To vyvolalo nepokoje nejen v Damašku, ale také v Halabu, nebo v Dajr az-Zawr. Následovala vlna stávek, která trvala 43 dní (viz kapitola „Národní blok“).

V roce 1936 narůstaly separatistické tendence v celé Sýrii. V této době byl Libanon, jakožto další francouzský mandát, již 10 let republikou. Části Sýrie požadovaly samosprávu, stejně jako celá Sýrie usilovala o samostatnost. Tyto nepokoje a tendence vedly k podepsání smlouvy mezi Národním blokem a Lidovou frontou, francouzskou levicovou stranou, která byla dominantní ve 30. letech 20. století a v roce 1936 vyhrála volby. Tato smlouva byla podepsána v září roku 1936, pojednávala o přátelství a spolupráci.¹⁰⁸

Francouzsko-syrská smlouva.

Smlouva byla výhodná pro obě strany a to i přes to, že by Sýrie byla nejraději úplně samostatná, tato smlouva byla alespoň menším krokem k samostatnosti. Francie měla i nadále hlavní slovo v Sýrii, zejména v její zahraniční politice. Smlouva byla vydána na dobu 25 let ode dne, kdy Sýrie vstoupí do Společnosti národů. Počet okupačních vojsk v zemi se snížil. Byla vytvořena národní armáda, jejíž vyzbrojení měla na starosti Francie, aby měla

¹⁰⁸ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 176.

kompletní přehled o tom, jak silná armáda je a čím disponuje. Syrská měna byla i nadále vázána na francouzský frank.¹⁰⁹

Smlouva mezi Sýrií a Francií byla podepsána mezi Národním blokem a Lidovou frontou (dále jen LF). Měla velkou řadu odpůrců (například Imperiální stranu, která byla v opozici proti LF ve 30. letech 20. století), z tohoto důvodu bylo nastaveno zkušební období na 3 roky, během kterých se mohl parlament rozhodnout, zda ji přijme, nebo nikoliv. LF byla přesvědčena, že nedojde k žádnému problému během zkušebního období této smlouvy a parlamentu dokáže nevyhnutelnost této smlouvy. Nicméně došlo k pravému opaku – eskaloval problém diverzního národnostního složení, protože se některé nově příchozí národnosti dožadovaly autonomie, a nárůst nacionalistických tendencí.¹¹⁰

Na počátku roku 1937 bylo ještě situace klidná. Mandátní správa přestávala kontrolovat ministerstva. V ten samý rok ale padla vláda LF a nastala vláda Camilla Chautempse, který se za každou cenu snažil udržet francouzské impérium a nepodpořil tedy francouzsko-syrskou smlouvu.¹¹¹

Jako záminku pro zrušení smlouvy využil Chautemps etno-konfesní problémy v oblasti al-Džazíry, ve které si guvernér dosazený NB zneprátelil během krátké chvíle Kurdy i křesťany. Tento konflikt vyeskaloval v srpnu 1937, kdy ozbrojená skupina Kurdů povraždila 24 křesťanů, Francie ihned reagovala bombardováním, které si vyžádalo dalších cca 30 obětí (viz podkapitola „al-Džazíra“ a kapitola „Národní blok“).

Vzhledem k nastalým problémům došlo koncem roku ke změnám v textu smlouvy, které posílily práva menšin, což vyvolalo další vlny nepokojů

¹⁰⁹ COMMINS, David Dean. *Historical Dictionary of Syria*. 2. Scarecrow Press, 2004. ISBN 978-0810849341. Str. 110.

¹¹⁰ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 181.

¹¹¹ *Ibid.* Str. 182.

proti NB. Tyto nepokoje vypukly v Damašku na přelomu let 1937 a 1938 a rychle se rozšířily i do Halabu.¹¹²

Stabilita vlády Národního bloku byla velmi narušena. Situaci ještě zhoršil vývoj v sandžaku Alexandretta, který směřoval k odtržení sandžaku a skončil v roce 1939 připojením sandžaku k Turecku v roce 1939 (viz kapitola o Alexandrettském sandžaku). Pro NB byla stále prioritou smlouva, ale ve Francii se opět změnila vláda. V tomto období vládl ve Francii Édouard Daladier, poslanec francouzského Národního shromáždění za pravicovou stranu. NB v této době podepsal třetí verzi smlouvy, která obsahovala změny z roku 1937 a další dodatky. Smlouva neuspěla jak ve Francii, tak v Sýrii. Ani v jedné zemi neměla podporu a došlo k zániku smlouvy.¹¹³

Imigrace v době mandátu.

V období mezi příchodem francouzských mandátních vojsk a vypuknutím II. světové války byl jednou z nejvýraznějších událostí, které ovlivnily sociální a politický život v Halabu příchod velkého počtu uprchlíků, jednalo se o příchozí z Turecka, případně Iráku. Arméni a další křesťané prchající z Turecka, Kurdští povstalci, kteří se vyhýbali službě v turecké armádě, stejně jako Asyřané prchající z Iráku. Tito imigranti se uchýlili do Sýrie pod francouzskou mandátní správou, kde se připojili k uprchlíkům, kteří do Sýrie přesídlili, během I. světové války.

Problematika uprchlíků poskytla obyvatelům státu Halab další argumenty v jejich protestu proti francouzské vládě a mandátu jako takovému, rovněž umožnila přesněji definovat syrskou národní identitu, která posloužila

¹¹² KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 21.

¹¹³ THOMAS, Martin. *The French Empire Between the Wars: Imperialism, Politics and Society*. Manchester: Manchester University Press, 2005. ISBN 978-0719065187. Str. 321.

k uplatňování nacionalistických požadavků na státní autoritu nad jasněji definovaným územím a přesně definovanou populací.¹¹⁴

Mezi I. A II. světovou válkou imigrovaly do Sýrie tři hlavní skupiny uprchlíků: Arméni a další křesťané z Turecka ve 20. letech 20. století, Kurdští povstalci, rovněž z Turecka, od roku 1925, a konečně Asyřané z Iráku ve 30. letech 20. století. Důvodem jejich emigrace byly napjaté vztahy s lokálními úřady.

Při odchodu z Turecka byly pasy těchto uprchlíků označeny razítkem „opětovný vstup do Turecka zakázán“. Pro křesťany byla Sýrie preferovaným cílem, jelikož byla toho času pod nadvládou Francie. Z tohoto důvodu doufali v jakousi podporu, vzhledem k pomyslnému náboženskému poutu, které je pojilo s představiteli mandátní správy. Asyřané, kteří přicházeli do Halabu po roce 1933, přicházeli přes Irák, ale pocházeli také z Turecka.¹¹⁵

Uprchlíci obydlovali málo osídlená území, jako například al-Džazíra. V době nadvlády bývalé Osmanské říše bylo toto území lépe propojeno s Mosulem, než s Halabem. Al-Džazíra byla s připojena k území pod francouzskou mandátní správou, přestože Francie o tomto regionu neměla dostatečný přehled. Tato zóna tedy oficiálně byla oficiálně pod kontrolou, přestože ve skutečnosti tam francouzská vojenská přítomnost nebyla. V roce 1926 zde bylo umístěno celkem 60 francouzských vojáků na hranice, jejich přítomnost však pro obyvatele al-Džazíry nepředstavovala žádnou výraznou změnu.¹¹⁶

Za účelem kontrolování a profitování z imigrace ze strany francouzské mandátní správy byla potřeba fyzická přítomnost Francouzů. Postupně byla vytvořena komunikační spojení mezi hranicemi, uprchlíky a státní správou. Obydlování tohoto území kurdskými a křesťanskými uprchlíky si vyžádalo

¹¹⁴ WHITE, Benjamin Thomas. Refugees and the Definition of Syria, 1920–1939. *Past & Present* [online]. 2017, (235), 141-178 [cit. 06. 02. 2020].

¹¹⁵ *Ibid.*

¹¹⁶ *Ibid.*

vyřešení otázky syrsko-iráckých a syrsko-tureckých hranic, tak, aby měla mandátní správa možnost plné administrativní kontroly nad imigrací.¹¹⁷

V tomto smyslu pomohla imigrace přesněji definovat syrské hranice. Syrští Arabové neměli fakticky žádnou roli v takovémto vymezení hranic, k němu došlo na základě smlouvy mezi Francií a Tureckem. Příchod a usazování nových uprchlíků mělo pozitivní dopad na snahu syrských nacionalistů, kterým příchod imigrantů umožnil nárokovat si veškerá teritoria, v nichž se uprchlíci nacházeli.

V syrských novinách al-Ajám však jeden z článků varoval, že kurdští uprchlíci si budují vlastní stát na území Sýrie a budou chtít rovněž získat nezávislost a vytvořit svůj vlastní stát. Většina uprchlíků, zejména Arménů a Asyřanů, zůstala v Sýrii dlouhodobě. Přesídlení uprchlíků do zemědělských oblastí změnilo kdysi okrajové venkovské oblasti na rozvinutá a zalidněná územní. Do prvních zemědělských kolonií se stěhovali arménští uprchlíci venkovského původu, kterým se, podle francouzských úředníků, vedlo v uprchlických táborech v Halabu hůře, než těm kteří přišli z tureckých městských center.¹¹⁸

Po neúspěšném hledání vhodných lokalit pro usazování uprchlíků se v roce 1928 utvořilo několik osad v sandžaku Alexandretta. Tři nížinné vesnice v Amoucké rovině, jedna osada ležící 700 metrů nad Džabal Músá pro uprchlíky pocházející z anatolských vysočin a rovněž polovenkovská kolonie v malém městě Kirik-Khan.¹¹⁹ Podobné kolonie byly zakládány i v perifériích Halabu.

Pro Kurdy byly zemědělské plány pro přesídlení byly méně propracované, než pro arménské uprchlíky, avšak existovaly. Zejména pro oblast Dajr az-Zawr.¹²⁰

¹¹⁷ WHITE, Benjamin Thomas. Refugees and the Definition of Syria, 1920–1939. *Past & Present* [online]. 2017, (235), 141-178 [cit. 06. 02. 2020].

¹¹⁸ *Ibid.*

¹¹⁹ *Ibid.*

¹²⁰ *Ibid.*

V oblasti al-Džazíry vznikaly osady, ve kterých bylo ve 30. letech 20. století již 9000 nových obyvatel, nových osad bylo založeno konkrétně 16. Během tří let od příchodu iráckých uprchlíků do al-Džazíry, zde již studovalo přes 750 studentů ve 13 školách, v některých osadách se kromě školy nacházely nemocnice, policejní stanice a další infrastruktura. V těchto osadách se však šířila malárie, konkrétně ve čtyřech vesnicích, které byly zasaženy prudkými dešti, které napomohly malárii. Proto bylo nutné zmíněné vesnice opustit a vybudovat je znovu, jižněji.¹²¹

Uprchlíci a imigranti byli nasazeni ve francouzských armádních jednotkách. Na jedné straně tedy pomohli při budování syrské národní identity, na druhou stranu zasahovali v rámci armádních jednotek proti syrským nacionalistům.

Halab během druhé světové války.

V době, kdy v Evropě vypukla druhá světová válka, Halab bylo i nadále pod mandátní správou Francie. Sýrie byla stále rozdělena na několik částí, ve kterých panovaly separatistické tendence založené na diverzním národnostním složením obyvatel.

Francie vyhlásila výjimečný stav a především zavedla přísnou cenzuru, jelikož syrští obyvatelé často v kavárnách poslouchali německé vysílání v arabštině. Došlo k zastavení činnosti několika politických stran a spolků, například Arabského klubu. Řada nacionalistů, u kterých bylo sebemenší podezření na sympatie ke státům Osy, byla uvězněna.¹²²

Po ztrátě sandžaku a neúspěchu francouzsko-syrské smlouvy v roce 1939 syrští nacionalisté, kteří zůstali na svobodě, začali vyhledávat nové spojence ve světě. Itálie se jevila jako vhodný spojenec, nicméně po čase se ukázalo, že i

¹²¹WHITE, Benjamin Thomas. Refugees and the Definition of Syria, 1920–1939. *Past & Present* [online]. 2017, (235), 141-178 [cit. 06. 02. 2020].

¹²²PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 210.

kdyby Itálie souhlasila a stala se spojencem Sýrie, nebyla by schopna cokoliv změnit, protože své síly soustředila jinde.¹²³

V roce 1940 Německo dobylo Paříž a velká část syrských obyvatel se domnívala, že tím mandát končí. Nicméně jediná uskutečněná změna byla jen výměna vysokého komisaře, kterým se po Gabrielovi Puauxovi stal Henri Dentz. Původně se novým vysokým komisařem měl stát Jean Chiappe, který zemřel během letu do Libanonu, aby převzal svou novou funkci.¹²⁴

V roce 1941 vypukly v Damašku nepokoje kvůli nedostatku jídla, především chleba, cukru a dalších potravin, rovněž chybělo topivo. Tyto hladové bouře se brzy rozšířily do Halabu i do Dajr az-Zawru. Francie se tato povstání snažila potlačit za každou cenu, i za cenu mnoha obětí. Zároveň ale byla Francie nucena vyjednávat s Národním blokem, který opětovně vyzval k potvrzení smlouvy z roku 1936 (viz kapitola „Republika 1936“), ale také například k uvolnění cenzury, nebo k vyhlášení amnestie pro zadržené nacionalisty.¹²⁵ K potvrzení zmíněné smlouvy však nedošlo.

„Nezávislost“ a opětovné obsazení francouzskými vojsky.

Poté, co francouzská vichistická vláda uzavřela dohodu s Berlínem, aby snížila dopady německé okupace, napětí na severu Sýrie eskalovalo. Velká Británie byla znepokojena odporem na ovládaných územích a rozhodla se ukázat svou sílu na severu Sýrie. Tímto krokem se snažila zbavit svého odpůrce území, které ovládal podle Sykes-Picotovy dohody. Oficiálním důvodem k útoku byla pomoc jednotkám Svobodné Francie, které bojovaly proti tomu, aby se severní Sýrie dostala pod kompletní vichisticko-německou

¹²³ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 212.

¹²⁴ CHIAPPE, Jean. *Digitalisierung der Pressearchive von HWWA und IfW* [online]. Hamburg: HWWA-Pressearchiv [cit. 10. 05. 2020].

¹²⁵ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 241.

kontrolu. Skutečným cílem pak bylo ovládnout zbytek Sýrie, konkrétně hlavně Damašek.¹²⁶

Obyvatelé se k dané situaci stavěli spíše pasivně. Tuto válku, která se jich vlastně vůbec netýkala, se snažili přežít beze škod. Boje mezi Francií a Británií začali v červnu 1941 a skončili o měsíc později. Vítězství Velké Británie ovlivnilo situaci vichistické správy v severní Sýrii, zejména co se administrativy týče. Britům připadlo nejvyšší vojenské velení, Francouzům pak civilní a politická správa. Sporů mezi Francií a Británií využili arabští nacionalisté, kteří konečně dosáhli určité nezávislosti ve vnitřních záležitostech.¹²⁷

V září 1941 generál Georges Catroux vyhlásil samostatnost Sýrie, v jeho kompetenci ale zůstali i nadále zákonodárné i výkonné povinnosti, měl prakticky kontrolu nad všemi funkcemi státu, Sýrie ztratila kontrolu nad armádou, policií, veřejnými službami a další. Pod tímto vyhlášením „nezávislosti“ (pojem je vhodné uvést v uvozovkách, jelikož se jednalo pouze o nezávislost formálního charakteru), generál vytvořil vládu, která nebyla skutečným orgánem výkonné moci. Členové této vlády byly pouze loutky bez moci cokoli změnit. Členové nebyli samozřejmě nacionalisté, ale většinou kolaboranti.¹²⁸

Tato „nezávislost“ nepřinesla žádné změny a na přelomu let 1941/1942 došlo k dalším lidovým povstáním v důsledku hospodářských problémů a nedostatku základních surovin.

V lednu 1942 byla al-Džazíra opět navracena pod správou Sýrie (o samostatnosti a administrativě v al-Džazíře viz kapitola „Al-Džazíra“).¹²⁹

¹²⁶ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 216.

¹²⁷ DURMAN, Karel. *Blízký východ ve světové politice: 1918-1959*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966. Str. 239.

¹²⁸ *Ibid.* Str. 239- 259.

¹²⁹ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 219.

Konec druhé světové války a cesta k nezávislosti Sýrie.

V roce 1943 byla navržena úprava ústavy, která znamenala úplnou nezávislost na Francii. Během roku 1944 byly podepsány další protokoly o předání správy železnic, hygienické správy, správy pošt a telegrafů, tajné policie a další. I přes všechny tyto kroky se Francie nevzdávala myšlenky na to, že vývoj, který jasně mířil k pádu impéria, ještě zvrátí.¹³⁰

Záminkou pro udržení mandátu bylo oficiálně prohlášení, které argumentovalo tím, že když Francie deportuje všechna svá vojska, Sýrie nebude nijak chráněna, neboť vlastní profesionální armádu nedisponuje. Sýrie projevila zájem o převzetí tzv. četnictva, které bylo složené zejména z etno-konfesních menšin. Francie v této situaci trvala na podepsání spojenectví, jinak tyto jednotky odmítla předat Syřanům.¹³¹

Ve vnitro-politické situaci Sýrie v závěru II. světové války nedošlo k žádným výrazným posunům. Opakem byla ale zahraniční politika, došlo k uznání samostatnosti země ze strany SSSR a USA, stejně tak i ze strany arabských zemí a Íránu. Následoval také vstup do Organizace spojených národů. Jediná země, která s uznáním samostatnosti Sýrie váhala, bylo Turecko. Důvodem byly turecké obavy z případných syrských nároků na region Hatay (bývalý Alexandrettský sandžak, který byl k Turecku připojen v roce 1939).¹³²

Francie sice spatřovala osamostatnění Sýrie jako nevyhnutelné, avšak předložila návrhy smluv, které ale opět garantovaly, že represivní složky zůstanou pod francouzským velením. V praxi to znamenalo nepřetržitou francouzskou přítomnost na syrských vojenských základnách. Tyto návrhy byly kategoricky odmítnuty ze strany Sýrie. V květnu 1945 došlo opět ke generální stávce proti Francouzům v Halabu a dalších městech. V Halabu se se francouzská mandátní správa setkala s velkým odporem, který vyústil v krvavé srážky.

¹³⁰ PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 226.

¹³¹ KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 670-677.

¹³² PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 228.

Odhady obětí se pohybují ve stovkách mrtvých.¹³³ Toto radikální řešení situace znepokojilo Velkou Británii a další velmoci, došlo tedy k evakuaci části francouzských vojsk ze Sýrie.

V červnu 1945 Sýrie a Libanon oznámily, že odmítají, aby jakákoliv evropská země měla privilegia na jejich území. Rozhodly se zbavit všech francouzských úředníků a následně získali souhlas od Francie k převzetí velení nad represivními složkami armády.

Této situace chtěla využít Velká Británie. Britové se domnívali, že Sýrie bude souhlasit s případnou Britskou mandátní správou svého území. Syřané však usilovali o úplnou nezávislost své země. Zahájily znovu generální stávkou a nehodlali již situaci příznivou pro nezávislost promarnit a z tohoto důvodu předložili stížnost OSN. USA a SSSR neměla zájem pokračovat v koloniální politice Velké Británie a Francie na blízkém východě, které po II. světové válce již nedisponovali takovým politickým vlivem, jako po I. světové válce. OSN tedy vydala rezoluci v únoru 1946 na stažení francouzských vojsk ze Sýrie a Libanonu.¹³⁴

Francouzské zdroje končí se svými zmínkami o mandátu v Sýrii kolem roku 1943, ke ztrátě tohoto území se buď nevyjadřují nebo v krátkce uvedou, že chybou generála Oliva-Rogeta (čímž je myšleno bombardování Damašku v roce 1944) došlo k potupnému vyhnání Francouzů ze Sýrie.

Poslední francouzští vojáci odešli ze Sýrie 16. dubna 1946 a získání nezávislosti následující den, tedy 17. duben 1946, je dodnes v Sýrii oslavováno jako státní svátek.¹³⁵ Sýrie unikla vážnějším přímým vojenským střetům a větším škodám během II. světové války. Avšak válka změnila zemi ve dvou důležitých ohledech. Umožnila cestu k nezávislosti na Francii a stimulovala hospodářské a

¹³³MCHUGO, John. *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York, United States: The New Press, 2006. ISBN 9781620970454. Str. 110.

¹³⁴PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8. Str. 229- 231.

¹³⁵KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865. Str. 583-618.

společenské změny, které urychlily nové politické uspořádání sil v zemi. Válka rovněž částečně determinovala vývoj v zemi v následujících dekadách.

Současný význam Halabu a vnímání období francouzského mandátu současnou generací jeho obyvatel.

Halab stál na křižovatce obchodních cest mezi Asií a Evropu od 3. tisíciletí před naším letopočtem, kdy bylo město poprvé zmiňováno ve starověkých syrských rukopisech. Jednalo se tudíž o významnou obchodní i administrativní lokalitu. Co do velikosti, jedná se i v současné době o největší město v Sýrii, které se nachází na náhorní plošině na severozápadě země. Toto geostrategické umístění vytváří z Halabu jedno z nejvýznamnějších center mezinárodní obchodu a z tohoto důvodu je město označováno za hlavní obchodní město Sýrie.

Kraj v okolí Halabu je jedním z nejúrodnějších v celé Sýrii. Hlavními průmyslovými odvětvími v Halabu jsou tkaní hedvábí, potisk bavlny, výroba mýdel, barviv a zpracování kůží, vlny, sušeného ovoce a ořechů. Město je rovněž střediskem obchodu s produkty okolních zemědělských oblastí, které pěstují pšenici, bavlnu, ječmen, zeleninu, ovoce, ořechy a sezam. Halab je zvláště známý výrobou pistácií, které se exportují do celého světa. Halab představuje také významné centrum kultury, konkrétněji tradiční arabské poezie, hudby, syrské kuchyně a uměleckých řemesel. Jako intelektuální centrum disponuje Aleppskou univerzitou (založená roku 1960), nachází se zde i hudební institut a několik medres.¹³⁶

Po získání nezávislosti v roce 1946 se bohatí měšťané z Halabu začali stěhovat do jeho periférií a vytvářet zde modernější urbánní a obchodní infrastrukturu. Historické domy v centru zůstaly opuštěné a bez péče, tudíž chátraly. K završení této etapy došlo po revoluci strany Ba'ath v roce 1963, kdy byly tyto historické domy přestavěny a ztratily na své kulturní a historické hodnotě. V zemi započalo období socialismu, které trvalo až do roku

¹³⁶ Halab. *Encyclopædia Britannica* [online]. Chicago: Encyclopædia Britannica, 2020 [cit. 14. 05. 2020].

1970, kdy došlo k převratu pod vedením Háfize al-Assada. Nový prezident provedl pozemkovou reformu, řadu hospodářských reforem ve smyslu znárodnování a částečné centralizace ekonomiky za současné liberalizace středního a menšího podnikání. V Halabu bylo kulturní dědictví poprvé interpretováno v rámci panarabské ideologie jako město dokládající arabský charakter Sýrie. V roce 1978 byly zavedeny restriktce pro další výstavbu v celém historickém centru. Syrská vláda také schválila požadavek na navržení Halabu na zařazení města na seznam světového dědictví UNESCO.¹³⁷

Na počátku událostí tzv. Arabského jara se v Halabu v březnu 2011 uskutečnily velké protivládní protesty, při kterých demonstranti požadovali demokratické reformy a současně i provládní manifestace. Shromáždění však byla násilně potlačena vládními bezpečnostními složkami.¹³⁸ V roce 2012 již byla téměř celá země zapojena do občanské války. Svobodná syrská armáda a další opoziční ozbrojené skupiny bojovaly s vládními vojsky o jednotlivá města a povstalcům se podařilo získat pod kontrolu území v severní Sýrii včetně části Halabu. Tyto události stáli na počátku 4 a půl roku trvající bitvy o Halab, jakožto o strategické a velmi významné město.¹³⁹

Intenzivní syrské a ruské bombardování rebely držených oblastí v severní části Halabu, stejně jako vojenské aktivity rebelů, zničily téměř celé město, včetně jeho ekonomického potenciálu.

Francie se o Halab zajímala i v kontextu zmíněného konfliktu. Požadovala, aby se Rusko za bombardování města zodpovídalo u mezinárodního soudu.¹⁴⁰ Dalším příkladem francouzsko-syrské spolupráce může být francouzský zájem o halabské produkty. Obchod s již zmiňovaným světově

¹³⁷ LAFI, Nora. Building and Destroying Authenticity in Halab: Heritage between Conservation, Transformation, Destruction, and Re-Invention. *Gebaute Geschichte. Historische Authentizität im Stadtraum* [online]. Wallstein, 2017, , 206-228 [cit. 14. 05. 2020].

¹³⁸ Middle East unrest: Syria arrests Damascus protesters. *BBC* [online]. Velká Británie: BBC, 2012 [cit. 14. 05. 2020].

¹³⁹ Syrian army announces victory in Halab in boost for Assad. *Reuters* [online]. Spojené státy, 2020 [cit. 14. 05. 2020].

¹⁴⁰ Syria conflict: France wants Russia on war crimes charges. *BBC* [online]. Velká Británie: BBC, 2016 [cit. 14. 05. 2020].

známým vavřínovým mýdlem, které se exportovalo do mnoha zemí, utrpěl vlivem válečného konfliktu značné ztráty. Válka zničila většinu z padesáti továren ve městě, pouze jedna nebo dvě továrny mohou nadále vyrábět tradiční mýdlo v kurdských čtvrtích daleko od centra. Výroba však nebyla pozastavena, pouze se přestěhovala právě do Francie, konkrétně na okraj Paříže.¹⁴¹

I přes nemalou humanitární pomoc a ambiciózní plány se během posledních tří let nepodařilo město zrekonstruovat, nicméně od roku 2019 se začalo intenzivně pracovat na obnově této kulturní a obchodní metropole. Současná krize narušila syrsko-francouzské diplomatické a obchodní vztahy, vzhledem k francouzským postojům k syrské krizi. Pro bližší vysvětlení povahy současných syrsko-francouzských vztahů na politické a obchodní úrovni třeba stručně nastínit sled událostí, které vedly k současnému stavu syrsko-francouzských vztahů.

Francouzský strategický zájem o Sýrii, i přes odchod francouzských vojsk v roce 1946, do určité míry trvá desetiletí a od vypuknutí občanské války a vzestupu islámského státu věnuje Francie Sýrii znovu pozornost. Francie je nyní jedním z předních poskytovatelů humanitární pomoci v Sýrii.

V současné době jsou syrsko-francouzské vztahy narušeny především po smrti Ráfiqa Haríriho v roce 2005, z jehož zabití obvinila Francie Sýrii. Do té doby ale byly vztahy více či méně přátelské. Francouzský prezident Jacques Chirac byl dokonce v roce 2000 přítomen na pohřbu Háfize al-Asada, jako jediný představitel západních zemí.¹⁴²

Od začátku syrské občanské války v roce 2011 bylo pro Francií prioritou odstoupení prezidenta Bašára al-Asada a stejně tak odstranění Islámského státu. Jean-Baptiste Lemoyne oznámil, že pomoc Francie v Sýrii v letech 2018–2020 přesáhne 1 miliardu euro. Francie je také aktivním členem Svěreneckého fondu pro zotavení v Sýrii (SRTF), který poskytuje pomoc v projektech od vody a

¹⁴¹ Halab soap finds refuge in France. *InfoMigrants* [online]. Evropa, 2020 [cit. 14. 05. 2020].

¹⁴² The funeral of president Hafez Assad. *President Assad* [online]. Sýrie: Dr. Mohammad Abdo Al-Ibrahim, 2007 [cit. 29. 03. 2020].

hygieny až po elektřinu, vzdělávání a nakládání s odpady. Macronova vláda opakovaně prohlašovala, že preferuje stabilní a legitimní řešení pro Sýrii které spočívá ve svobodných a spravedlivých volbách.¹⁴³

Oficiální francouzské priority se liší. Ty uvádějí jako důvod intervence to, že je nutné chránit obyvatele a hlavně děti. Navrhuje také příspěvky pro země, které přijmou uprchlíky.¹⁴⁴

Jak již bylo uvedeno v úvodu práce, pro lepší ilustraci vnímání období francouzského mandátu nad Sýrii a pro vnímání Francie současnou mladou generací obyvatel Halabu, jsem provedla otevřené rozhovory s 9 respondenty, kteří se buď v Halabu nachází, nebo ve městě strávili část svého života.

Vzhledem k faktu, že se od konce mandátu francouzsko-syrské vztahy poměrně dynamicky vyvíjely, vývoj byl patrný i v samotném vnímání Francie obyvateli Halabu. Co se týká vnímání období mandátu a Francie, lze mladé lidi ve věku 19–30 let rozdělit na dvě skupiny. První skupina (respondenti A–G) , která tvoří většinu a sdílí stejný názor, vnímá Francii velmi pozitivně a to z mnoha důvodů. Jedním z nich je, že k Francii vzhlíží jakožto k vyspělé zemi, dalším důvodem je i fakt, že během uprchlické krize Francie ochotně přijala tisíce uprchlíků. Dalším argumentem, který respondenti uvádějí je, že nemůžeme soudit dnešní politiky a dnešní generaci lidí na základě skutků předchozích generací.

Z této skupiny lidí respondentů, si jedna třetina (respondenti E–G) při otázce, jak vnímají Francii v kontextu francouzské mandátní správy a rovněž Francii současnou, nebyla schopna vybavit podrobnější informace o období

¹⁴³ NIJKERK, Margaux. France's Role in Syrian Reconstruction, and the Implications for Israel. *Strategic Assessment*. The institute for national security studies, 2019, 21(4), str. 55- 64.

¹⁴⁴ War in Syria: Understanding France's position. *France diplomatie- Ministry for Europe and Foreign Affairs* [online]. Ministry for Europe and Foreign Affairs, 2020 [cit. 23. 04. 2020].

mandátu. Jeden (respondent G) dokonce nebyl schopen říci, v jakých letech byl Halab pod mandátní správou Francie.¹⁴⁵

Menší část, konkrétně dva odpovídající (H a I), vnímá Francii velmi negativně. Jejich odůvodněním je, že Francie byla koloniální velmoc, která potlačila větší část politických hnutí a všechny pokusy o nezávislost. Dále uvedli, že Francie stála proti myšlenkám na znárodňování a tzv. buržoazní (měšťanská) třída, které Francie ponechala značný, spíše ekonomický vliv, přispěla k sociální nerovnováze. Tato nerovnováha nakonec vedla ke vzestupu islamistických hnutí jakými bylo např. Muslimské bratrstvo, které vytvořila svou členskou základnu ve venkovských oblastech.

¹⁴⁵ Založeno na základě soukromých rozhovorů, ve kterých obyvatelé Halabu posuzují situaci z vlastní perspektivy. Seznam respondentů se nachází na konci práce, spolu s údaji o věku, zaměstnání a současném místě pobytu.

Závěr.

Po téměř celou první polovinu 20. století byla Sýrie ovládána tehdejšími mocnostmi. Nejprve byla pod nadvládou tehdejší Osmanské říše, poté bylo založené Syrské arabské království, kde vládl král Fajsal al-Hášimí , který byl poražen francouzskými vojsky a na základě Sykes-Picotovy dohody se Halab a celý zbytek Sýrie ocitl pod nadvládou Francie.

Francouzská přítomnost a způsob správy v rámci mandátu byli od počátku vnímány negativně. Politika dělení země byla nedílnou součástí francouzských snah o plné ovládnutí mandátu. Prioritou Francie v Sýrii bylo prosazení vlastních strategických, ekonomických a ideologických zájmů. Francouzi učinili jen velmi málo pro podporu a rozvoj nabytého území Sýrie a Libanonu. Spíše se po desetiletí hádali o podmínkách smlouvy o nezávislosti a nakonec byli Brity v roce 1946 nuceni evakuovat svá vojska bez smlouvy. Snahou francouzské mandátní správy nebylo získaná území ekonomicky pozdvihnout, využili administrativní rozdělení Sýrie a Libanonu a lokálního ekonomického a hospodářského bohatství, mezitím co se prohlubovala krize.

Syřané se proti Francii často bouřili. Jedním z nejvýznamnějších povstání byla vzpoura vedená Ibrahimem Hananuem, která vypukla brzy po nastolení mandátu v letech 1920-1921, ale skončila neúspěchem, který ale Národní blok nesrazil na kolena. Naopak. Na chvíli se sice Národní blok ocitl v politickém útlumu, ale v roce 1936 v důsledku 'arba'ínu na počest Ibrahima Hananua se ambice na získání nezávislosti opět zvýšily a vznikla tzv. francouzsko-syrská smlouva, jejíž obsah byl použit i pro další vyjednání o nezávislosti.

Halab bylo město s největším počtem obyvatel, jehož složení bylo velmi diverzifikované. Nacionalistické tendence dosahovali vrcholu ve 30. letech 20. století, a to nejen v Halabu, ale i v oblasti al-Džazíry.

Ve 30. letech Halab a celou Sýrii zasáhla ztráta Alexandrettského sandžaku (později provincie Hatay), který si nárokovalo Turecko na základě smyšlených statistik, ve kterých turecká administrativa uváděla, že zde žije až 90

% tureckých obyvatel. Tento sandžak už se v budoucnu nikdy nepodařilo připojit zpět k Sýrii.

Po dlouhých jednáních se Sýrii podařilo získat úplnou nezávislost v roce 1946. Tato dlouhá a krutá etapa syrských dějin se vryla do paměti obyvatel nejen Halabu, ale i celé Sýrie, neboť počínání mandátní správy vůči syrským nacionalistům bylo mnohdy brutální a nekompromisní. Nicméně dnešní mladá generace již z většiny na Francii nepohlíží jako na zemi, která okupovala její město a celou Sýrii, nýbrž jako na vzor hodný následování v ekonomické oblasti.

Francouzské rozdělení Sýrie do jednotlivých administrativních oblastí se promítlo i v pozdější době, po vyhlášení nezávislosti, kdy bylo obtížné centrálně řídit vývoj v jednotlivých, ekonomicky i sociálně často odlišných regionech. Francouzská mandátní správa nevyužila potenciálu Sýrie pro její vlastní rozvoj a Sýrie tak zůstala z hlediska průmyslu a infrastruktury přibližně na úrovni 20. let 20. století. Zásadní sociální a politické reformy, které by z dlouhodobého hlediska mohly vést k vytvoření demokratické a stabilní společnosti, nebyla součástí plánů francouzské mandátní správy. Francouzský mandát do značné míry ovlivnil politickou nestabilitu země po získání nezávislosti.

Na začátku jsem si položila výzkumnou otázku, zdali období francouzského mandátu v Sýrii následně ovlivňuje dnešní generaci mladých lidí v Halabu a politické vztahy mezi Sýrií a Francií. Oficiální politické vztahy nejsou narušeny vlivem mandátu, nýbrž vlivem jiných, aktuálnějších událostí, jako například zabití R. Harírího. Mladá generace v Halabu se z větší části shoduje na tom, že nelze soudit dnešní generaci Francouzů za chyby generací předchozích a že Francie může být v některých oblastech vzorem hodným k následování. Na základě výpovědi respondentů práce představuje dva pohledy vnímání historie a to zaprvé, jak jednoduché může být soudit dnešní generaci politiků a občanů na základě činů generací předchozích a zadruhé jak složité může být snažit se zapomenout a dát další šanci.

Seznam respondentů.

7 z 9 respondentů si nepřálo uvedení svého jména, z tohoto důvodu uvádím písmena od A do I namísto jmen.

Respondent	Věk	Zaměstnání	Aktuální místo pobytu
A	30	Architekt	Španělsko
B	29	Učitel	Neuvedeno
C	23	Student	Francie
D	25	Nezaměstnaný	Halab
E	24	Student	Česká republika
F	28	Student	Česká republika
G	20	Student	Francie
H	23	Nezaměstnaný	Halab
I	19	Student	Halab

Seznam použitých zkratk.

AK= Arabský klub z Halabu.

LF= Lidová fronta.

LNO= Liga národní obrany.

NB= Národní blok.

SR= Service des renseignements (informační služba).

Zdroje.

Halab. *Encyclopædia Britannica* [online]. Chicago: Encyclopædia Britannica, 2020 [cit. 14. 05. 2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Halab> .

Halab soap finds refuge in France. *InfoMigrants* [online]. Evropa, 2020 [cit. 14. 05. 2020]. Dostupné z: <https://www.infomigrants.net/en/post/1789/Halab-soap-finds-refuge-in-france> .

AMBROSINI, Gaspare. Sulla trasformazione del mandato francese in Syria. *Oriente moderno* [online]. 1933, květen 1933, 13(5), 221-231 [cit. 04. 02. 2020]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25809010> .

ANHURI, Samir. سُورِيا واالنتداب الفرنسي. *Maaber.com* [online]. Damašek, 2005, 15. 03. 2003 [cit. 05. 02. 2020]. Dostupné z: http://www.maaber.org/issue_august03/lookout2a.htm .

BIDWELL, Robin Leonard a Elliot SMITH. *Dictionary of modern Arab history*. New York, United States: Kegan Paul International, 1998. ISBN 978-0710305053.

CHIAPPE, Jean. *Digitalisierung der Pressearchive von HWWA und IfW* [online]. Hamburg: HWWA-Pressearchiv [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: http://webopac.hwwa.de/PresseMappe20E/Digiview_MID.cfm?mid=P003224

COMMINS, David Dean. *Historical Dictionary of Syria*. 2. Scarecrow Press, 2004. ISBN 978-0810849341.

Dictionary.com. *Dictionary.com* [online]. United States: WILLIAM COLLINS SONS & CO, 1995 [cit. 19. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.dictionary.com/browse/sanjak>.

DURMAN, Karel. *Blízký východ ve světové politice: 1918-1959*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966

FIELDHOUSE, David. *Western Imperialism in the Middle East 1914-1958*. New York, United States: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0199540839.

FİLDİŞ, Ayşe Tekdal. FRANCE'S IMPERIAL AMBITIONS AND THE ESTABLISHMENT OF THE FRENCH MANDATE IN SYRIA. *Journal of Emerging Economies And Policy* [online]. 2018, 3(1), 1- 9 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <http://static.dergipark.org.tr:8080/article-download/b336/f101/ac14/5b603c92b68a4.pdf> .

FILIP, Jiří. *SAR (Sýrie)*. Praha: Pressfoto, 1978. Obchodně ekonomické sborníky (Institut zahraničního obchodu).

French Syria. *University of central Arkansas* [online]. Arkansas, 2020 [cit. 25. 04. 2020]. Dostupné z: <https://uca.edu/politicalscience/dadm-project/middle-eastnorth-africapersian-gulf-region/french-syria-1919-1946/> .

GELVIN, James. *Divided Loyalties: Nationalism and Mass Politics in Syria at the Close of Empire*. California, United States: University of California Press, 1999. ISBN 978-0520210707.

KHOURY, Philip Shukry. *Syria and the French Mandate: The Politics of Arab Nationalism, 1920-1945*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 1992. ISBN 978-0691054865.

KHOURY, Philip Shukry. Factionalism among Syrian Nationalists during the French Mandate. *International Journal of Middle East Studies* [online]. Cambridge University Press, 1981, 13(4), 441- 469 [cit. 22. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/162909> .

LAFI, Nora. Building and Destroying Authenticity in Halab: Heritage between Conservation, Transformation, Destruction, and Re-Invention. *Gebaute Geschichte. Historische Authentizität im Stadtraum* [online]. Wallstein, 2017, , 206-228 [cit. 14. 05. 2020]. Dostupné z: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01560321/document> .

MCHUGO, John. *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York, United States: The New Press, 2006. ISBN 9781620970454.

MÉOUCHY, Nadine. Chapitre 3 – Les temps et les territoires de la révolte du Nord (1919-1921). DAVID, Jean- Claude a Thierry BOISSIÈRE. *Alep et ses territoires : Fabrique et politique d'une ville* (1868-2011). [online]. 1. Beyrouth - Damas: Presses de l'Ifpo, 2014, s. 80-104 [cit. 04. 02. 2020]. ISBN 9782351595275. Dostupné z: <http://books.openedition.org/ifpo/6657> .

Middle East unrest: Syria arrests Damascus protesters. *BBC* [online]. Velká Británie: BBC, 2012 [cit. 14. 05. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-12757394> .

MIZRAHI, Jean-David. La France et sa politique de mandat en Syrie et au Liban (1920-1939). MÉOUCHY, Nadine. *France, Syrie et Liban 1918-1946 : Les ambiguïtés et les dynamiques de la relation mandataire*. [online]. 1. Damašek: Presses de l'Ifpo, 2002, s. 35-71 [cit. 04. 02. 2020]. ISBN 9782531594470. Dostupné z: <https://books.openedition.org/ifpo/3166> .

MOUBAYED, Sami. *Steel & Silk: Men and Women who Shaped Syria 1900-2000*. Seattle, United States: Cune Press, 2006. ISBN 978-1885942418.

NEEP, Daniel. *Occupying Syria under the French Mandate: Insurgency, Space and State Formation*. New York, United States: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1107000063.

NIJKERK, Margaux. France's Role in Syrian Reconstruction, and the Implications for Israel. *Strategic Assessment*. The institute for national security studies, 2019, 21(4).

OUAHES, Idir. *Syria and Lebanon Under the French Mandate: Cultural Imperialism and the Workings of Empire*. Londýn: I.B. Tauris, 2018. ISBN 978-1788310970.

Ottoman Empire. *Country Studies* [online]. Spojené státy: Federal Research Division of the Library of Congress, 2017 [cit. 10. 05. 2020]. Dostupné z: <http://countrystudies.us/syria/7.htm>

PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt And The Rise Of Arab Nationalism*. Texas, United States: University of Texas Press, 2005. ISBN 978-0292706804.

PŘEBINDA, Petr. *Od Velké Sýrie k malé: složitosti vytváření Sýrie v první polovině 20. století*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2864-8.

Syrian army announces victory in Halab in boost for Assad. *Reuters* [online]. Spojené státy, 2020 [cit. 14. 05. 2020]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria/syrian-army-announces-victory-in-Halab-in-boost-for-assad-idUSKBN14B1NQ> .

Syria conflict: France wants Russia on war crimes charges. *BBC* [online]. Velká Británie: BBC, 2016 [cit. 14. 05. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-37611151> .

Syria- Growth and Structure of the Economy. *Country Studies* [online]. United States: Federal Research Division of the Library of Congress, 2003 [cit. 22. 03. 2020]. Dostupné z: <http://countrystudies.us/syria/40.htm> .

THOMAS, Martin. *The French Empire Between the Wars: Imperialism, Politics and Society*. Manchester: Manchester University Press, 2005. ISBN 978-0719065187.

The funeral of president Hafez Assad. *President Assad* [online]. Sýrie: Dr. Mohammad Abdo Al-Ibrahim, 2007 [cit. 29. 03. 2020]. Dostupné z: http://www.presidentassad.net/index.php?option=com_content&view=article&id=215:the-funeral-of-president-hafez-assad&catid=86&Itemid=474 .

VIÉNOT, Pierre. Le mandat français sur le Levant. *Politique étrangère* [online]. 1939, 4(2), 103-121 [cit. 08. 02. 2020]. DOI: <https://doi.org/10.3406/polit.1939.5986>. Dostupné z: https://www.persee.fr/doc/polit_0032-342x_1939_num_4_2_5986 .

War in Syria: Understanding France's position. *France diplomatie- Ministry for Europe and Foreign Affairs* [online]. Ministry for Europe and Foreign Affairs, 2020 [cit. 23. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/syria/war-in-syria-understanding-france-s-position/> .

WATENPAUGH, Keith David. *Being Modern in the Middle East: Revolution, Nationalism, Colonialism, and the Arab Middle Class*. New Jersey, United States: Princeton University Press, 2014. ISBN 978-0691155111.

WHITE, Benjamin Thomas. Refugees and the Definition of Syria, 1920–1939. *Past & Present* [online]. 2017, (235), 141-178 [cit. 06. 02. 2020]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/pastj/gtw048> .

Resumé.

This bachelor's thesis deals with the French mandate for Halab and its influence on today's events in Syria and on today's young generation aged 19 to 30 years. The aim of the work is to describe the difficult situation in Halab during the mandate; I focus mainly on administrative and political changes and the Syrian resistance against France. The reason for the elaboration is that in the Czech environment there are only few publications devoted to the French mandate in Syria, and none in Halab, rather they appear as a chapter in some larger publication dealing with the history of Syria. One of the largest publications by the Arab author F. Khoury deals only with the Arab perspective. I am also trying to provide a French view, which is often not so real, because France had to respect the rules given by the League of Nations and they did not always tell the truth about their behavior.